

Nr. 127 - Persillekræmmeren - 2020

Genforeningsstenene i Vær og Nebel sogne

For 100 år siden i 1920 blev det overalt i Landet fejret, at Sønderjylland – Nordslesvig – blev genforenet med Danmark. For at kommende slægtled aldrig måtte glemme denne store begivenhed, blev der over hele landet rejst ikke mindre end 561 mindesten – genforeningssten – også i Stensballe, Haldrup og Serridslev.

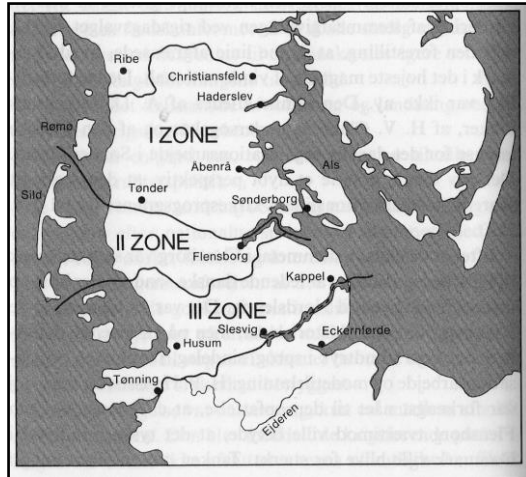
I november 1863 havde den danske Rigsdag besluttet, at den grundlov, der gjaldt i kongeriget Danmark, også skulle gælde i hertugdømmet Slesvig. Det danske monarki bestod dengang af kongeriget Danmark, og de 3 hertugdømmer Slesvig, Holsten og Lauenborg.

Det lignede en dansk annektering af Slesvig, skete på trods af stærke advarsler fra nabolandet Preussen, og var i strid med internationale aftaler og løfter fra dansk side. Den danske regerings handling blev betragtet som en provokation, og medførte krigen 1864, som Danmark tabte, og ved de efterfølgende forhandlinger i Wien måtte Danmark afstå de 3 hertugdømmer til Preussen og Østrig. Det danske monarki havde mistet 40 % af sin befolkning og landområde. Det fik enorme konsekvenser for den danske selvforståelse, og resulterede bl.a. i styrkelse af det nationale ved oprettelse af folkehøjskoler og ”hvad udad tabes skal indad vindes”.

Hertugdømmet Slesvig bestod af landområdet fra Kongeåen til Ejderen, og var fra ældgammel tid betragtet som dansk, medens Holsten – landet mellem Ejderen og Elben var tysk, og det samme gjaldt Lauenborg – et område sydøst for Holsten. Det var således den nationale opfattelse af, at grænsen mellem dansk og tysk gik ved floden Ejderen.

Så kom 1. verdenskrig (1914-1918), som Tyskland tabte, og der rejste sig i Danmark og Slesvig håb og krav om en forening med Danmark. Det blev til utallige internationale forhandlinger, der endte med, at befolkningen i Slesvig ved folkeafstemninger skulle fastlægge den fremtidige grænse mellem Danmark og Tyskland. Slesvig blev opdelt i 3 afstemningszoner. I zone 1 blev der stemt 10. februar 1920, og resultatet blev et overvældende dansk flertal. I zone 2 blev der stemt 14. marts med et tysk flertal. Da man ikke mente, man kunne integrere så mange tysksindede i det danske samfund, blev en afstemning i zone 3 på forhånd fravalgt efter dansk ønske.

Og så lå grænsen, hvor den ligger den dag i dag.

Afstemmingszonerne i Slesvig ved genforeningen

15. juni 1920 blev den formelle genforeningsdag, den 9. juli 1920 underskrev Kong Christian genforeningsloven i Statsrådet, og dagen efter red han - stærkt bevæget - over den gamle grænse ved Frederikshøj mellem Kolding og Christiansfeld.

Reelt var der ikke tale om en *genforening*, men en sammenlægning af den nordlige del af Slesvig (Sønderjylland) med kongeriget Danmark. Når man alligevel bruger ordet genforening, er det fordi de dansksindede sønderjyder blev forenet med den nation, de følte sig knyttet til, og det monarki de indtil 1864 havde været en del af.

Den del af Slesvig, der nu blev dansk – Sønderjylland – blev administrativt opdelt i 4 amter, Tønder, Haderslev, Aabenraa og Sønderborg.

Og så blev der ellers festet med æresporte, taler, festgudstjenester, og der blev bimlet og bamlet med kirkeklokkerne over hele landet. Fredag 9. juli var stort set alle butikker og kontorer i Horsens og omegn lukket, og i Tugthuset blev 29 fanger sat på fri fod. Og så skulle der afsløres mindsten.

I Stensballe havde man fundet en stor granitsten på gårdejer Jens Martinus Sørensens mark, der lå mellem det der i dag er Højmarksvej og Skovglimt, og den lokale skolelærer og forfatter A.J. Gejlager forfattede teksten.

Stenen blev afsløret den 3. oktober 1920, samtidig med indvielsen af det lille museum i den gamle smedje på Bygaden. Ved afsløringen mødte så godt som alle byens borgere op, og som hædersgæster var indbudt fire Stensballe veteraner fra krigen i 1864. Gejlager stod også bag oprettelse af Museet. I 1940 blev Museet nedrevet, og stenen kom til at stå foran Skolen på Fortevej. Den 3. oktober 2020, på 100-års dagen for afsløringen, blev den genafsløret på sin nuværende placering midt i Stensballe ved Bygaden ved Fakta's p-plads.

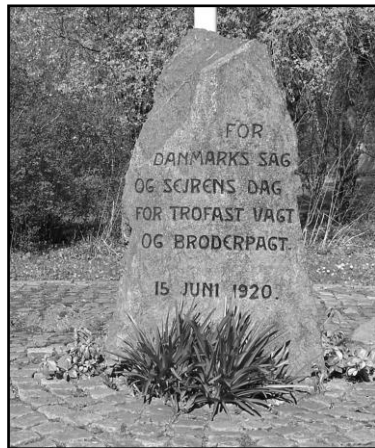

***I ufred tabt
ved troskab vunden
ved modermaalet
med os forbunden
Genforeningen
1920***

Genforeningsstenen ved Bygaden i Stensballe ved Fakta's p-plads.

Den 15. december 1920 blev genforeningsstenen i Haldrup afsløret med deltagelse af bl.a. sognets to eneste dalevende veteraner. Rejsningen af mindet blev besluttet ved genforeningsfesten, som blev afholdt den 9. juli 1920. Stenen stammer fra Strandskoven ved Horsens Fjord, og står på en opfyldt branddam i Haldrup by. Pladsen blev skænket af Brugsforeningen, og der blev kørt flere hundrede læs jord i dammen. Der blev plantet 150 træer og buske i og omkring det lille anlæg, som alt i alt havde kostet 600 kr., indkommet ved frivillige bidrag fra Skoledistriktets beboere.

Lærer Carl Ballisager, Haldrup, forfattede indskriften

***FOR
DANMARKS SAG
OG SEJRENS DAG
FOR TROFAST VAGT
OG BRODERPAGT.
15 JUNI 1920.***

Genforeningsstenen i Haldrup i et smukt anlæg

Genforeningsstenen i Serridslev står i et lille anlæg, hvor Stensballevej munder ud i Serridslevvej. Den blev afsløret søndag 18. juli 1920 af pastor H. C. Andersen, Nebel.

Stenen havde tjent som overligger i en kæmpehøj ved Vær Præstegård.

Under afsløringsfesten i forsamlingshuset holdt vandrelærer Niels Kjems fra Sønderjylland hovedtalen, og kaptajn Axel Nissen, Serridslevsgård, fortalte om krigen i 1864.

Genforeningen 1920

Genforeningsstenen i Serridslev

Litteratur: Horsens Folkeblad 18. dec. 1920

Simon Kratholm Ankjærgaard. Genforeningen 1920

Lorenz Rerup: Danmarks historie Slesvig og Holsten efter 1830 - Politiken

Tekst: Jørgen Hansen, Redaktion: Poul Erik Schreiber

ISSN: 2246-4581